

Γιώργος Αλογοσκούφης: Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση και η Ελλάδα

Κυρίες και κύριοι,

Η χρηματοπιστωτική κρίση που βιώνουμε ξεκίνησε από την καρδιά του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers στις 15 Σεπτεμβρίου, το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα εισήλθε σε μια φάση οξείας αποσταθεροποίησης, κακής λειτουργίας των πιστωτικών αγορών, πρωτοφανούς υποτίμησης της αξίας των περιουσιακών στοιχείων, γενικευμένης αποστροφής στην ανάληψη κινδύνου και απειλής της σταθερότητας του τραπεζικού τομέα. Η κρίση πέρασε γρήγορα στην πραγματική οικονομία των Ηνωμένων Πολιτειών και του υπόλοιπου κόσμου. Επηρεάζει παντού το εμπόριο και τις επενδύσεις, την κατανάλωση, τις θέσεις εργασίας και το βιοτικό επίπεδο.

Δεν είναι η πρώτη κρίση στην περίοδο της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, αλλά σίγουρα φαίνεται να είναι η πιο οξεία και εκτεταμένη μετά τη Μεγάλη Ύφεση της δεκαετίας του '30. Σε καμία περίπτωση δεν συγκρίνεται με τις άλλες περιπτώσεις χρηματοπιστωτικών και χρηματιστηριακών αναταραχών που ζήσαμε μετά το 1987, οι οποίες ήταν ασφαλώς μικρότερου βεληνεκού και επομένως πιο εύκολο να αντιμετωπισθούν. Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι η σημερινή κρίση έφερε στην επιφάνεια τις σοβαρές αδυναμίες που υπήρχαν στη λειτουργία του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού και οικονομικού συστήματος. Σοβαρά λάθη στο ρυθμιστικό πλαίσιο και στις πολιτικές διατηρήθηκαν για πολλά χρόνια και συνέβαλαν στην μεγέθυνση του προβλήματος. Υπήρξε σοβαρή υποβάθμιση των οικονομικών κινδύνων στην αποτίμηση των χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων και οι σχετικές «φούσκες» διατηρήθηκαν για μεγάλο χρονικό διάστημα, χάρη στην άφθονη ρευστότητα που δημιουργούσε το ίδιο το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Μακροοικονομικές ανισορροπίες αναπτύχθηκαν στην παγκόσμια οικονομία, χωρίς καμία σοβαρή προσπάθεια να αντιμετωπισθούν με συντονισμένη δράση. Επιπλέον, αν και οι οικονομίες έγιναν πολύ περισσότερο από το παρελθόν αλληλεξαρτημένες, οι αναδυόμενες οικονομίες - που καλύπτουν όλο και μεγαλύτερο ποσοστό του παγκόσμιου εισοδήματος - δεν εντάχθηκαν επαρκώς στο σύστημα της παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης.

Οι αδυναμίες αυτές ήταν εμφανείς και στις μικρότερες κρίσεις που εκδηλώθηκαν στο παρελθόν. Αυτό που κάνει τη σημερινή κρίση μοναδική, είναι ότι έχει επηρεάσει την καρδιά της αμερικανικής οικονομίας και του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, με τεράστιο αντίκτυπο σε όλο τον κόσμο. Η κρίση δεν αφορά το χρέος ορισμένων αναδυόμενων οικονομιών, όπως στις αρχές της δεκαετίας του '80, αλλά τον πυρήνα της νέας παγκόσμιας οικονομίας. Και είναι αναμενόμενο, όταν σπάει μία τεράστια και παγκόσμια χρηματοπιστωτική «φούσκα», η παγκόσμια οικονομία να έχει μεγάλο πρόβλημα.

Κυρίες και κύριοι,

Οι υπεύθυνες για τη νομισματική πολιτική αρχές, έχουν δείξει με τη στάση τους ότι πήραν τα κατάλληλα μαθήματα από τα λάθη που έγιναν στον τομέα της νομισματικής πολιτικής κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης. Η νομισματική πολιτική αντέδρασε επαρκώς στην κρίση και βρίσκονται τώρα σε εξέλιξη σημαντικές πρωτοβουλίες για να αποκατασταθούν το ρυθμιστικό πλαίσιο, η ρευστότητα και η εμπιστοσύνη στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Η Ευρώπη, προς έκπληξη πολλών, έδειξε αξιοσημείωτη ηγετική ικανότητα. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ενεργοποιήθηκε έντονα από το καλοκαίρι του 2007 για να παράσχει ρευστότητα. Σε συνεργασία με την Ομοσπονδιακή Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ, ανταποκρίθηκε επαρκώς τόσο κατά την πρώτη όσο και κατά τη δεύτερη εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Αλλά και τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κινητοποιήθηκαν το καθένα ξεχωριστά. Εκπόνησαν σχέδια περιορισμού των επιπτώσεων της κρίσης και προστασίας των οικονομιών και των πολιτών τους.

Αποφασιστικά και με υπευθυνότητα κινήθηκε και η ελληνική Κυβέρνηση. Αυξήσαμε την εγγύηση όλων των ειδών των καταθέσεων από τα 20.000 ευρώ στα 100.000 ευρώ. Και δώσαμε την πολιτική εγγύηση για το σύνολο των καταθέσεων στην Ελλάδα. Φέραμε στη Βουλή ταχύτατα το νομοσχέδιο για την προστασία των δανειοληπτών που ήδη αποτελεί νόμο του κράτους. Καταθέσαμε και συζητούμε στη

Βουλή το σχέδιο για την αύξηση της ρευστότητας στην ελληνική οικονομία, που έχει στόχο να θωρακίσει την οικονομία και να μετριάσει κατά το δυνατόν τις επιπτώσεις της διεθνούς κρίσης στην ελληνική οικονομία. Το σχέδιο ενίσχυσης της ρευστότητας της οικονομίας έχει τρία σκέλη:

Πρώτον, τη συμμετοχή του Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο των τραπεζών έως το ύψος των 5 δισεκατομμυρίων ευρώ. Το Δημόσιο συμμετέχει με προνομιούχες μετοχές που έχουν απόδοση 10% και ορίζει εκπροσώπους του στο Διοικητικό Συμβούλιο κάθε τράπεζας που συμμετέχει στο σχέδιο. **Το δεύτερο σκέλος** του σχεδίου αφορά στην παροχή των εγγυήσεων του Δημοσίου για τη σύναψη μεσομακροπρόθεσμων δανείων από τις συμμετέχουσες τράπεζες, ποσού έως 15 δισεκατομμύρια ευρώ. Στόχος είναι η συνέχιση της παροχής ρευστότητας από το πιστωτικό σύστημα στην ελληνική οικονομία για την κάλυψη των αναγκών των επιχειρήσεων, των νοικοκυριών, των δημοσίων έργων που εκτελούνται με Συμβάσεις Παραχώρησης, των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στον επενδυτικό νόμο και των έργων που εκτελούνται με Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα. **Τρίτο σκέλος** του σχεδίου είναι η έκδοση ειδικών ομολόγων από το Δημόσιο ύψους έως 8 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η επιπλέον ρευστότητα που προκύπτει από αυτούς τους τίτλους προορίζεται αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και στεγαστικών δανείων με ανταγωνιστικούς όρους.

Είναι σαφές ότι η δημιουργούμενη ρευστότητα ύψους 28 δισεκατομμυρίων ευρώ δεν συνιστά επιβάρυνση για τον κρατικό προϋπολογισμό. Με την επιτυχή εφαρμογή του σχεδίου, προβλέπεται ωφέλεια για τον Έλληνα φορολογούμενο και τον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς το Δημόσιο θα εισπράξει από τις τράπεζες ποσό έως 500 εκατομμύρια ευρώ ετησίως. Αυτή είναι η αλήθεια για το σχέδιο ενίσχυσης της ρευστότητας της οικονομίας. Στόχος, επαναλαμβάνω, είναι να μετριάσουν κατά το δυνατόν οι επιπτώσεις από τη διεθνή κρίση στους Έλληνες πολίτες, ιδιαίτερα στους οικονομικά ασθενέστερους. Να ωφεληθούν οι απλοί πολίτες. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που χρειάζονται δάνεια. Οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις που έχουν ανάγκη από πιστώσεις. Οι άνεργοι ή οι εργαζόμενοι που θα κινδυνεύσουν να βρεθούν στην ανεργία σε περίπτωση που δεν υπάρξει επαρκής χρηματοδότηση της οικονομίας. Αυτοί είναι οι στόχοι που έχουμε θέσει με το σχέδιο. Και το σχέδιο αυτό θα εφαρμοσθεί.

Κυρίες και κύριοι,

Ο συντονισμός των μέτρων στήριξης και μεταρρύθμισης των χρηματοπιστωτικών αγορών δεν επαρκεί για να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις της κρίσης στην πραγματική οικονομία. Χρειάζονται πολλά περισσότερα. Δεν αρκεί να διορθώσουμε τις αδυναμίες που προκάλεσαν αρχικά την κρίση. Χρειάζονται πολιτικές για να αντιμετωπίσουμε τις συνέπειες της κρίσης. Κατάλληλες και συντονισμένες δημοσιονομικές και εμπορικές πολιτικές για να αντιμετωπισθεί ο κίνδυνος μίας παρατεταμένης παγκόσμιας ύφεσης. Κατάλληλες κοινωνικές πολιτικές για να απορροφηθούν οι επιπτώσεις της κρίσης στους φτωχούς και τους άνεργους, κατάλληλες πολιτικές για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Ιδίως, τώρα, που προβλέπεται ότι η ευρωπαϊκή οικονομία το 2009 θα παραμείνει στάσιμη, αν δεν εισέλθει σε ύφεση. Η ανεργία αναμένεται να αυξηθεί. Το μόνο θετικό σημείο είναι ότι ο πληθωρισμός μειώνεται, αλλά και πάλι αυτό οφείλεται στην εξασθένηση της ζήτησης.

Καμία χώρα δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μεμονωμένα την κρίση. Αυτό που χρειάζεται είναι μία διεθνώς συντονισμένη πολιτική. Χωρίς συντονισμό, ακόμη και οι καλύτερες εθνικές πολιτικές μπορεί να αποδειχθούν ότι είναι εις βάρος των άλλων χωρών και τελικά αναποτελεσματικές. Τα παγκόσμια προβλήματα απαιτούν λύσεις συντονισμένες σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι λύσεις δεν βρίσκονται σε πολιτικές που οχυρώνουν τις Ηνωμένες Πολιτείες ή την Ευρώπη ή την κάθε χώρα ξεχωριστά.

Οι λύσεις πρέπει να αναζητηθούν στο πλαίσιο ενός ελεύθερου παγκόσμιου εμπορικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος. Οι νομισματικές πολιτικές πρέπει να συνεχίσουν να συντονίζονται σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο συντονισμός της χρηματοπιστωτικής εποπτείας πρέπει να ενισχυθεί. Επίσης, αναγκαία προϋπόθεση είναι ο συντονισμός των δημοσιονομικών πολιτικών. Καμία χώρα μεμονωμένα δεν μπορεί να ξεφύγει από το πρόβλημα. Αν πρέπει να ακολουθήσουμε μία κεϋνσιανή πολιτική αύξησης της ζήτησης, αυτό πρέπει να γίνει με συντονισμένο τρόπο σε παγκόσμιο επίπεδο.

Κυρίες και κύριοι,

Η Ευρώπη και η Ευρωζώνη δεν μπορούν να υιοθετήσουν μια δημοσιονομική επέκταση αμερικανικού τύπου, δηλαδή αύξησης των κρατικών δαπανών ή και μείωσης των φόρων, χωρίς να υπονομεύσουν την αξιοπιστία του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Αυτός είναι ένας αυστηρός περιορισμός, ο οποίος μπορεί να οδηγήσει την Ευρώπη στην διατήρηση των πραγματικών επιπτώσεων της χρηματοπιστωτικής κρίσης για πολύ περισσότερο από όσο στις Ηνωμένες Πολιτείες ή στο Ηνωμένο Βασίλειο που δεν είναι μέλος της Ευρωζώνης. Ένας ιδανικός συντονισμός της δημοσιονομικής πολιτικής θα έπρεπε πιθανόν να οδηγήσει σε χαμηλότερα ελλείμματα τις Ηνωμένες πολιτείες και το Ηνωμένο Βασίλειο και σε υψηλότερα ελλείμματα στην Ευρωζώνη. Με τις σημερινές συνθήκες, όπου πολλές χώρες της ευρωζώνης έχουν έλλειμμα κοντά στο 3% - όπως η Γαλλία, η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Ελλάδα - ή αυξανόμενο έλλειμμα (όπως η Ισπανία και η Ιρλανδία), τα περιθώρια για σημαντική δημοσιονομική ώθηση στην ευρωζώνη είναι μικρά. Μόνο η Γερμανία θα μπορούσε να υιοθετήσει ένα επαρκώς μεγάλο δημοσιονομικό πακέτο, αλλά αυτό δεν φαίνεται πιθανό στις παρούσες συνθήκες.

Κυρίες και κύριοι,

Οι συνέπειες της χρηματοπιστωτικής κρίσης επηρέασαν, όπως ήταν φυσικό, και την ελληνική οικονομία. Ωστόσο, χάρη στις μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιούμε τα τελευταία 4,5 χρόνια, η ελληνική οικονομία έδειξε μεγαλύτερες αντοχές στην κρίση από τις περισσότερες οικονομίες της ευρωζώνης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τις πρόσφατες φθινοπωρινές της προβλέψεις, εκτιμά ότι ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ελλάδα το 2009 θα είναι 2,5% ενώ στην ευρωζώνη μόλις 0,2%. Με τον Προϋπολογισμό που καταθέτουμε στη Βουλή, εξαντλούμε τα μικρά περιθώρια που έχουμε στο πλαίσιο της ευέλικτης εφαρμογής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης για να στηρίξουμε την οικονομία και τους οικονομικά ασθενέστερους συμπολίτες μας. Η πολιτική που ακολουθούμε αποτελεί την καλύτερη δυνατή απάντηση στο πλαίσιο της δύσκολης διεθνούς συγκυρίας. Με την πολιτική αυτή διασφαλίζονται τα συμφέροντα των πολιτών και της χώρας. Είναι πολιτική ευθύνης αλλά και προοπτικής. Δεν έχουμε την πολυτέλεια να απομακρυνθούμε από την δημοσιονομική πειθαρχία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να είμαστε άκαμπτοι. Αυτή η δημοσιονομική πειθαρχία και ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης αποτελούν τα ισχυρότερα αναχώματα για την προστασία των πολιτών και της χώρας από την κρίση. Οι αγορές δεν αξιολογούν μόνο επιχειρήσεις και τράπεζες, αξιολογούν και χώρες.

Κυρίες και κύριοι,

Οι άλλες επιλογές για την τόνωση της Ευρωπαϊκής οικονομίας έχουν επίσης σημαντικές αδυναμίες. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για να αυξηθεί η παραγωγικότητα- όπως αυτές που προβλέπονται από τη στρατηγική της Λισσαβόνας- δίνουν αποτελέσματα με μεγάλες χρονικές υστερήσεις. Ωστόσο, είναι σημαντικό να επιμείνουμε στις μεταρρυθμίσεις γιατί έτσι θα προετοιμαστούμε καλύτερα ώστε να αξιοποιήσουμε τη μελλοντική παγκόσμια ανάκαμψη.

Είναι επίσης εξαιρετικά σημαντικό να εφαρμόσουμε όσο περισσότερο γίνεται το Ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο. Η ύπαρξη πρόνοιας και θεσμών που μπορούν να μετριάσουν τις επιπτώσεις της κρίσης στα πιο ευάλωτα τμήματα των κοινωνιών μας, είναι ένα σημαντικό πλεονέκτημα του Ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου. Η σημασία του γίνεται πιο φανερή σε περιόδους κρίσης, όπως αυτή που βιώνουμε. Επίσης, είναι εξαιρετικά σημαντικό, να επιδιώξουμε να αναζωογονήσουμε τον Γύρο της Ντόχα για το εμπόριο και την ανάπτυξη, ώστε να ενισχύσουμε τη δυναμική για ένα ελεύθερο παγκόσμιο σύστημα εμπορίου και να αποφύγουμε τον προστατευτισμό. Το μπαράζ προστατευτισμού στη δεκαετία του 1930 ήταν ένας βασικός παράγοντας που συνέβαλε στη Μεγάλη Ύφεση.

Μία οικονομική κρίση δεν είναι μόνο απειλή αλλά και ευκαιρία. Είναι η ώρα να αποτινάξουμε δομές και δραστηριότητες που είναι προσκολλημένες σε νοοτροπίες του παρελθόντος. Είναι η ώρα να γυρίσουμε την πλάτη σε πολιτικές που δεν λύνουν προβλήματα αλλά τα συγκαλύπτουν. Και τα κληρονομούμε στις επόμενες γενιές. Είναι η ώρα να διασφαλίσουμε την ανάπτυξη. Αποφασιστικά. Υπεύθυνα. Με μέτρο αλλά και τόλμη. Αυτή είναι η ευκαιρία μας.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας